

THEDE PALM:

Till sist

skall vi ägna några tankar åt svensk utrikespolitik i anledning av ett nytt nummer (5/1976) av tidskriften *Internationella Studier*, som ges ut av Föreningen Utrikespolitiska Institutet. I detta nummer finner man en uppsats av Krister Wahlbäck, som med nu tillgängliga amerikanska källor belyser de skandinaviska försvarsförhandlingarna 1948. Där finns också en magistral recension av Alva Myrdals bok "Spelet om nedrustningen", skriven av Erik Holm. Analysen av boken formar sig till en klagörande bedömning av Alva Myrdals egen verksamhet på området.

Här skall vi särskilt fästa oss vid en vädjan, som tidskriftens redaktör Åke Sparring riktar till den nya utrikesministern Karin Söder. Han begär att hon skall ägna mer uppmärksamhet åt svensk Europapolitik än – underförstått – regeringen Palme gjorde. Av "en regering fordrar man om inte visioner så i alla fall vissa riktlinjer för framtiden." Detta är skrivet före regeringsförklaringen.

Sedan dess har åtskilligt hänt. Mycket glädjande använde fru Söder en verkligt bestämd ton i sitt fördömande av den nordkoreanska ambassadens smuggelrörelse. Man kan betvivla att hennes företrädare skulle gjort detsamma mot ett kommunistiskt land. Vidare har utbildningsminister Jan-Erik Wikström vid ett sammanträde med UNESCO gjort ett klart uttalande mot afrikanska diktaturländers idéer att pressen skall vara centraldirigerad och att utlandskorrespondenter bara skall ha rätt att sända hem auktoriserade meddelanden. Sovjetunionen utövade en sådan presscensur gans-

ka länge efter kriget. Nu stödde man detta för diktaturer lämpade förslag.

Det är typiskt för u-ländernas syn på Sverige, att man på sina håll tycks ha blivit besviken över det bristande svenska stödet åt angreppen mot pressfriheten. Av regeringen Palme hade man tydligen väntat sig något annat. Nu skall vi inte göra hans regering och framför allt inte förre utrikesministern Sven Andersson orätt. Denne skulle inte ha stött angrepp mot pressens frihet. Men som sagt, på sina håll i världen hade man tydligen väntat sig att en svensk regering skulle falla för vad som helst, bara det gäller ett uland. Så blev det inte. I längden kommer Sveriges anseende att förbättras, om vad som nu hänt blir en riktlinje för fortsättningen.

Samtidigt skall man observera att ordet "aktiv" utrikespolitik inte förekommer vare sig i regeringsförklaringen eller i fru Söders anförande i FN. Aktiv utrikespolitik: det var hr Palmes uttryck för att Sverige skulle taga ledningen när det gällde att föra småstaters talan i kritik av stormakterna – läs: av USA. De nordiska länderna betackade sig för en sådan ledning. Israel gjorde detsamma, troligen också andra. Men det bör erkännas, att flera statschefer i den sk tredje världen inte hade något att invända.

Samtidigt innebar det aktiva draget att u-hjälpen skulle styras till sådana länder och befrielseörelser, som var igång med att skapa "socialistiska" samhällen. Detta tycks från början ha varit hr Palmes kungstanke. Att de socialistiska länderna visade sig bli kommunistiska diktaturer förefaller inte ha påverkat politiken.

Kuba får väl anses vara det mest avskräckande exemplet på missriktad svensk u-hjälp – inte från början, utan i och med att bidragen från Sverige blev till hjälp för Kubas uppträdande i Angola. Nordvietnam, numera Vietnam sedan dess erövringskrig mot Sydvietnam haft framgång, kommer tydligen att bli det mest kostsamma exemplet. Vad är det för glädje med att svenska folket skattevägen avstår från så och så många miljoner till u-hjälp, om denna sedan distribueras på ett inkompetent sätt i enlighet med ett löst politiskt tyckande?

Administrationen av u-hjälpen borde avpolitiseras och samtidigt förbilligas, båda sakerna högst angelägna. Detta kan ske genom att återföra ansvaret till SIDA, det enda ämbetsverk som en stor, inte politisk utan politiserad tämligen nyinrättad avdelning inom Utrikesdepartementet härskar över. Om regeringen anser nödvändigt att det skall finnas en biståndsminister, är detta en sak för sig, och givetvis skall han ha det kansli han önskar. Teoretiskt skulle detta inte ens behöva höras samman med Utrikesdepartementet, lika litet som Handelsdepartementet, som också handlägger utrikes ärenden, gör

det. Men förmodligen talar praktiska skäl för att både ministern och hans kansli stannar där de är.

I Åke Sparrings vädjan till utrikesministern går han inte in på u-hjälpen. Den behöver inte vara något diskussionsämne. Alla vill väl att den skall kunna fortsätta, fast vetigare skött. Hans syfte är att påminna om något som många av oss glömmer bort, nämligen förutsättningarna för vårt eget välstånd – vilket faktiskt inte är något brottsligt i sig självt, som det ibland framställs men som även vår u-hjälp är avhängig av. Dessa förutsättningar finns i något så närliggande som vår Europapolitik. Den Europeiska Gemenskapen består som ett faktum, det är inom den vi har våra stora handelspartner, det är våra relationer till dem som i många avseenden behöver förbättras. Svenska initiativ på det området har vi inte hört av på åratals. Det är till Östeuropa och inte till Väst- europa som våra nu avgångna herrar i regeringen Palme älskat att fara. Nu snart behövs initiativ beträffande Västeuropa, och regeringsdeklarationens ord "Förbindelserna med Europa fördjupas" måste innebära att vi kan vänta dem av den nya regeringen.